

Животът днес е станал ненормален

[Иеромонах Серафим \(Роуз\)](#)

Защо е важно човек да има православен светоглед и защо днес е много по-трудно той да бъде придобит, отколкото в миналото?

През отминалите векове - например в Русия през XIX век - този светоглед е бил част от православния живот и е бил поддържан от околната действителност. Там, освен другите общности, е имало и повече от хиляда официално регистрирани манастира. Монашеството било общопризната част от живота. Наистина в повечето семейства някой - сестра или брат, чичо, дядо или по-далечен роднина - били монах или монахиня, без да говорим за другите примери на православен живот - странниците и юродивите ради Христа. Повечето от масово четените книги били православни. Самият всекидневен живот бил труден за повечето хора. За да преживяват, те не възлагали големи надежди на живота, а и смъртта не била рядкост. Всичко това подкрепяло учението на Христа за реалността и близостта на другия свят.

Сега всичко е променено. Нашето Православие е островче сред света, който живее според съвсем други принципи и тези принципи с всеки изминал ден все повече се променят към по-лошо и все повече ни отчуждават от него. Много хора се подлагат на изкушението да разделят живота си на две категории: на всекидневен живот на работното място със светските приятели в светските дела и на православен, според който живеем през неделите, през другите дни от седмицата, или когато имаме време за това. Но ако погледнем по-внимателно светогледа на такъв човек, той често е странна комбинация от християнски и светски ценности, които всъщност не могат да бъдат смесвани.

Всеки, който погледне нашия съвременен живот в перспективата на онзи нормален живот, който са водили хората през отминалите времена, не може да не бъде поразен от това, колко ненормален е станал животът сега. Самото разбиране за авторитет и послушание, приличие и вежливост, поведение в обществото и частния живот - всичко рязко се е променило, обърнало се е наопаки, като изключим няколко отделни групи - обикновено християни от едно или друго изповедание, които се опитват да запазят т. нар. старомоден начин на живот.

Нашият ненормален живот днес може да бъде характеризирани като развален и разглезен. Със съвременното дете още от младенческата му възраст се отнасят като със семейно божество: прищевките му се удовлетворяват, желанията му се изпълняват, то е заобиколено от играчки,

развлечения, удобства, него не го учат и възпитават в съответствие с основните принципи на християнското поведение, а му позволяват да се развива в онова направление, към което се насочват неговите желания. Обикновено е достатъчно то да каже: "Аз искам" или "Аз не искам", за да се преклонят пред него услужливите му родители и да му позволят да постъпва, както поиска. Може би това не се случва "във всички семейства" и "през цялото време", но се случва достатъчно често и дори родителите, които имат най-добри намерения, не могат изцяло да го избегнат.

Когато такъв човек пораства, той естествено се обгражда със същото, с което е свикнал от детинство: с удобства, развлечения, играчки за възрастни. Такъв живот става постоянно търсене на "развлечения", които дотолкова са лишени от каквото и да е сериозно значение, че пришълец от която и да е страна на XIX век, като гледа нашите популярни телевизионни програми, лунапарковете, рекламата, филмите, музиката - почти всеки аспект от съвременната ни култура - би си помислил, че е попаднал в страна на някакви безумци, загубили всякаква връзка с всекидневната реалност. Ние често не си даваме сметка за това, защото живеем в това общество и го възприемаме като даденост.

Някои доскорошни изследователи на нашия съвременен живот нарекоха младежта на днешния ден "поколение на мен", за което са характерни поклонението и обожаването на самия себе си, което пречатства развитието на нормалния човешки живот. Други говорят за "пластмасова" вселена или фантастичен свят, в който днес живеят толкова много хора, които не са в състояние да застанат с лице към реалностите на околния свят или да се приспособяват към нея, или да се обърнат към собствените си вътрешни проблеми.

Когато поколението "на мен" се обръща към религията, което много често се среща през последните десетилетия, това обикновено е някаква "пластмасова" или фантастична форма на религия: религия на "саморазвитието" (при която обект за поклонение си остава "Азът"), на промиване на мозъците и контролиране на мислите, на обожествени гуру или свами, на търсене на НЛЮ и "извънземни" същества, на ненормални духовни състояния и усещания.

За нас е важно да осъзнаем, когато днес се опитваме да водим християнски живот, че светът, който е създало нашето разглезено време, предявява към нашата душа изисквания, които, трябва да признаем, са тоталитарни. Това лесно може да бъде разкрито в получените през последните години толкова широка известност извращаващи душата култове, които изискват подчинение на самозвания "светец". В светския живот това може да се забележи тогава, когато човек се сблъсква не с отделно изкушение тук или

там, а с постоянно състояние на изкушение например във вид на фонова музика, която се чува навсякъде - в супермаркетите, учрежденията, или във вид на указатели и обяви из градските улици, на рокмузиката, която стига също и до горските пътеки и къмпингите, или в къщи, където телевизията често се превръща в господар на дома, диктуващ съвременните ценности, мнения и вкусове.

Смисълът на това всеобхватно изкушение, което днес напада хората, е в следното: живеј с днешния ден, наслаждавай се, отпусни се, чувствай се добре. Като символ на нашето безгрижно, преследващо развлечения, самозалъгващо се време може да послужи нашият американски Дисниленд.

Но може да бъде зададен въпросът: какво отношение има всичко това към нас, които се опитваме, доколкото можем, да водим трезвен, православен християнски живот? Голямо! Ние трябва да осъзнаем, че животът около нас, колкото и ненормален да е, е онова място, в което ние започваме нашия собствен християнски живот. Каквото и да направим с него, с каквото и действително християнско съдържание да го напълним, той все пак носи върху си отпечатъка на "на мен" поколението.

Съществува един лъжлив подход към живота около нас, който мнозина приемат, като мислят, че тъкмо това е образецът, според който трябва да постъпват православните християни, а именно - да са в крак с времето: да се приспособяват към рокмузиката, към съвременните моди и вкусове и към целия ритъм на нашия джазов съвременен живот. Често по-старомодните родители имат ограничен досег с него и живеят повече или по-малко изолирано със свой собствен живот, но те ще се усмихват, когато видят, как децата им следват най-новото безумство, и ще си мислят, че това е безвредно.

Този път е истинско нещастие за християнския живот, той е смърт душата. Някои все още могат външно да живеят пристойно, без да се борят с духа на времето, но вътрешно са мъртви, и което е най-печално, децата им ще платят за това с различни психически и духовни разстройства и болести, които се разпространяват все повече и повече. Християнинът трябва да се различава от света и това трябва да е едно от основните неща, които той следва да усвои като част от своето християнско възпитание. Иначе няма смисъл да се нарича православен християнин.

Ние трябва дълбоко да разберем в какви времена живеем, колко малко всъщност знаем и чувстваме нашето Православие, колко далеч сме не само от светците на древността, но дори и от най-обикновените православни християни, които са живели преди сто години или дори само преди едно

поколение, и колко силно трябва да се стремим дори към това да оцелеем просто като православни християни.

Какво можем да направим, за да добием такова съзнание и разбиране, и как да го направим плодотворно в нашия живот?

Първо, тъй като независимо от желанията ни ние се намираме в света, трябва твърдо и реалистично да го възприемаме заедно с изкушенията му, без да му се поддаваме. Ние трябва да разбираме, че онова, което ни се внушава, произлиза от един източник - то има определен ритъм, определено идейно съдържание: това е идеята за самопоклонението, отпускането, безразличието, наслаждението, отказът дори от най-малката мисъл за друг свят, която ни се натрапва в различни форми. Фактически това е обучение в безбожие. Ние, след като знаем какво именно се старее да направи с нас светът, трябва активно да се защитаваме, формулирайки и давайки гласност на православния си християнски отговор на това въздействие. Откровено казано, като наблюдаваме как живеят в днешния свят православните семейства и как предават православието си, може да се създаде впечатлението, че в тази битка те най-често губят, а не печелят. Броят на православните християни, които запазват в цялост своето лице и не се променят по образа на съвременния свят, наистина не е голям.

Все пак обкръжаващият ни свят не бива да бъде разглеждан като изцяло лош. Всъщност, за да се запазим като православни християни, ние трябва да бъдем достатъчно разумни, за да използваме за целите си всичко, което е положително в него.

Детето, което от малко е привикнало към класическата музика, душата на което се е развивала под нейното влияние, не се поддава на изкушенията на грубия ритъм, на "рока" и другите форми на съвременната псевдомузика в онази степен, в която им се поддава порасналият без музикално възпитание. Такова едно музикално възпитание, според думите на оптинските старци, очиства душата и я подготвя към приемането на духовните впечатления.

Детето, което е привикнало към хубава литература и поезия и което е усетило въздействието ѝ върху душата си, няма да стане привърженик на съвременната телевизия и евтините романи, които опустошават душата и я отклоняват от християнския път.

Детето, което се е научило да вижда красотата на класическата живопис и скулптурата, няма лесно да бъде въвлечено в извращенията на съвременното изкуство и няма да се стреми към безвкусните изделия на съвременната реклама и порнография.

Детето, което знае поне нещо за световната история, особено от християнските времена, за това, как хората са живели и мислили, в какви грешки и капани са попадали тогава, когато са се отклонявали от Бога и Неговите заповеди, и какъв достоен за слава живот са водели, когато са Му били верни, ще може да разсъждава за живота и философията на нашето време и няма да тръгне като слепец след първата философия, с която се сблъска.

Изобщо човек, който е добре запознат с най-добрите плодове на светската култура, има много по-големи възможности да води нормален и ползотворен живот на православен християнин, отколкото онзи, който се е обърнал към православието и притежава познания единствено за съвременната популярна култура. Онзи, който се е обърнал към православието веднага след "рок" културата, и изобщо всеки, който си мисли, че ще може да съчетае православието с култура от такъв тип, ще трябва да премине през много страдания, преди да стане един наистина сериозен православен християнин, който е в състояние да предаде вярата си и на други. Без страдания и разбиране, православните родители ще отгледат деца, които ще бъдат погълнати от съвременния свят.

Затова в битката си против духа на този свят ние трябва да използваме най-доброто, което той може да ни предложи, за да отидем по-напред от това по-добро. А то, ако ни стига мъдростта да го виждаме, ни се посочва от Бога и Православието, а ние от своя страна трябва единствено да се възползваме от него.

[Иеромонах Серафим \(Роуз\)](#)

Из книгата "Светото Православие - XX век". М.: Донской манастиръ, 1992.